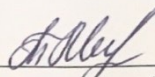

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА

Кафедра державно-правових дисциплін та адміністративного права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
В.о. завідувача кафедри
 доц. Мілова Т.М.
(протокол № 1 від 31.08.2021)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 17 (НПП 2.1.1.11) ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Спеціальність/напрямок 081 Право
(шифр і назва спеціальності)
спеціалізація _____
(шифр і назва спеціалізації)
освітня програма Право
(назва)
Факультет історії та права
(назва факультету)
Форма навчання денна, заочна
(денна, заочна)

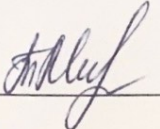
2021 – 2022 навчальний рік

Робоча програма з **Екологічного права** для студентів за спеціальністю **081**
Право освітня програма Право на першому (бакалаврському) рівня вищої
освіти

Розробник: Чернік С.Д., кандидат історичних наук, доцент, доцент
кафедри державно-правових дисциплін та адміністративного права.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри державно-правових
дисциплін та адміністративного права

Протокол від “31” серпня 2021 року № 1

В.о. завідувача кафедри доц. Мілова Т.М.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання*
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Галузь знань 08 Право	Нормативна	
Індивідуальне науково-дослідне завдання -	Напрямок підготовки/ спеціальність:	Рік підготовки	
		II	II
Загальна кількість годин – 90	081 Право	Семестр	
		3-й	3-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3	Освітньо-професійний рівень: бакалавр	Лекції	
		20 год.	4 год.
		Практичні, семінарські:	
		16 год.	2 год.
		Лабораторні:	
		не передбачено	
		Самостійна робота:	
		54 год.	84 год.
		Індивідуальні завдання:	
		не передбачено	
Вид контролю:			
екзамен	екзамен		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Екологічне право» є формування системи знань про поняття, предмет та метод екологічного права, його джерела, основні інститути та підгалузі, правове регулювання використання, відтворення та охорони природних ресурсів, юридичної відповідальності за екологічні правопорушення.

Завданнями навчальної дисципліни «Екологічне право» є:

- вивчення системи чинного екологічного законодавства та еколого-правових проблем;
- набуття навичок застосування екологічного законодавства у реальній практиці правозахисної, правозастосовної, наукової та іншої діяльності;
- формування у студентів наукового світогляду і правової культури, які сприятимуть вибору правильної поведінки у сучасному світі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі компетентності:

- здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що

передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов (ІК);

- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК-3);

- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК-11);

- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій (ЗК-13);

- прагнення до збереження навколишнього середовища (ЗК-15);

- повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи (ФК-3);

- здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції (ФК-12).

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен продемонструвати наступні результати навчання:

- проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел (нормативно-правові акти, наукова література тощо) (ПРН-3);

- демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права, зокрема екологічного права (ПРН-19);

- застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки з проблем екологічного права (ПРН-21);

- готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях (ПРН-22);

- надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях (ПРН-23).

3. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1.

Загальна частина екологічного права

Тема 1. Екологічне право України – комплексна галузь права: загальна характеристика

Навколишнє природне середовище і сучасний світ. Екологічне право як юридична форма екологічних відносин. Основні наукові концепції щодо правової природи та назви галузі права. Поняття екологічного права як самостійної галузі права України. Місце екологічного права в правовій системі України. Екологічне право як наука та навчальна дисципліна.

Предмет еколого-правового регулювання. Поняття екологічних відносин та їх різновиди залежно від об'єкта природи. Метод еколого-правового регулювання. Особливості правового статусу суб'єктів екологічних відносин і заходів правового впливу на них. Способи формування їх прав та обов'язків.

Характер підстав виникнення зміни та припинення екологічних правовідносин. Принципи екологічного права України: поняття, значення та система.

Система екологічного права України. Структура Загальної та Особливої частин. Підгалузі та інститути екологічного права України

Тема 2. Джерела екологічного права України. Розвиток екологічного законодавства

Поняття джерел екологічного права та їх види. Закони і підзаконні акти як джерела екологічного права. Конституція України як основне джерело екологічного права. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» як інтегроване джерело екологічного права. Інші інтегровані джерела екологічного права.

Природоресурсові закони та кодекси як диференційовані джерела екологічного права. Земельний, Водний, Лісовий кодекси України, Кодекс України про надра у системі джерел екологічного права. Закони України «Про тваринний світ», «Про рослинний світ», «Про охорону атмосферного повітря» як джерела екологічного права.

Природоохоронні закони України як комплексні джерела екологічного права. Закони України «Про природно-заповідний фонд України», «Про курорти», «Про екологічну мережу» у системі джерел екологічного права. Підзаконні нормативно-правові акти як джерела екологічного права. Екологічні стандарти в системі джерел екологічного права.

Тема 3. Екологічні права та обов'язки особи в Україні

Поняття екологічних прав особи в Україні. Класифікація екологічних прав за джерелом закріплення та за видом природного об'єкта. Конституційні права особи, їх види та зміст. Поняття екологічно безпечного довкілля. Екологічні права, закріплені в інших нормативно-правових актах, та їх зміст.

Право загального і спеціального використання природних ресурсів.

Конституційно-правові гарантії екологічних прав і свобод людини і громадянина. Загальні і спеціальні гарантії реалізації екологічних прав особи. Політичні, економічні, соціальні гарантії екологічних прав. Національні і міжнародно-правові гарантії.

Екологічні обов'язки громадян України та їх класифікація.

Тема 4. Право власності на природні ресурси

Поняття та основні ознаки права власності на природні ресурси. Форми права власності на природні ресурси. Співвідношення державного суверенітету і права державної власності на природні ресурси.

Класифікація відносин права власності на природні ресурси. Об'єктивне право власності на природні ресурси. Суб'єктивне право власності на природні ресурси.

Підстави виникнення права власності на природні ресурси. Суб'єкти права власності на природні ресурси. Види об'єктів права власності на природні ресурси. Форми реалізації повноважень власників природних ресурсів. Підстави припинення та зміни права власності на природні ресурси.

Форми і методи охорони права власності на природні ресурси.

Тема 5. Право природокористування

Поняття та види права природокористування. Пріоритети права природокористування. Принципи права природокористування. Об'єктивне і суб'єктивне право природокористування.

Право загального і спеціального природокористування. Особливості права орендного природокористування.

Підстави виникнення та зміни права природокористування. Значення договору у виникненні орендних правовідносин природокористування.

Правосуб'єктність природокористування. Суб'єкти орендних правовідносин природокористування. Об'єкти права природокористування. Правові форми використання природних ресурсів в орендних правовідносинах. Зміст права природокористування.

Підстави припинення права природокористування. Форми і методи захисту прав суб'єктів природокористування.

Тема 6. Державне управління в галузі охорони навколишнього природного середовища

Поняття, мета та види управління в галузі охорони навколишнього природного середовища. Методи управління. Державне управління як найважливіший вид управління в екологічній сфері. Галузеве управління та його підвиди. Виробниче управління та його локальне значення. Громадське управління як вияв демократизації суспільства.

Функції управління в екологічній сфері. Поділ функцій на загальні та спеціальні. Система державного моніторингу.

Органи управління в галузі охорони навколишнього природного середовища.

Тема 7. Економіко-правовий механізм в галузі екології в Україні

Поняття і юридичні ознаки економіко-правового механізму в галузі екології. Економічні методи в системі державно-правового регулювання екологічних правовідносин. Загальне та особливе у правовому регулюванні економічного забезпечення раціонального використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки.

Склад і зміст економіко-правового механізму в галузі екології. Еколого-економічні правовідносини. Правові форми платежів (зборів) у галузі екології. Нормативи платежів (зборів) та ліміти (квоти) у системі економіко-правового механізму в галузі екології. Правова природа зборів за використання природних ресурсів, за забруднення навколишнього природного середовища та за погіршення якості природних ресурсів. Правові засади продажу квот на викиди парникових газів у контексті реалізації положень Рамкової конвенції про зміну клімату та Кіотського протоколу до неї.

Система фінансування природоохоронних заходів. Державне фінансування природоохоронних заходів. Фінансування природоохоронних заходів за рахунок коштів підприємств, установ, організацій та громадян. Правові засади формування фондів охорони навколишнього природного середовища та їх цільове призначення. Екологічне страхування та екологічний аудит в системі економіко-правового механізму в галузі екології. Правове стимулювання екологічно спрямованої діяльності.

Тема 8. Правове забезпечення екологічної безпеки

Сучасний стан радіаційної безпеки в Україні. Поняття ядерної та радіаційної безпеки. Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційний захист» – основний законодавчий акт в галузі регулювання радіаційної безпеки.

Загальна характеристика законів України «Про поводження з радіоактивними відходами», «Про видобування та переробку уранових руд», «Про захист людини від іонізуючого випромінювання».

Санітарна безпека населення. Конституційні гарантії забезпечення права кожної людини на охорону здоров'я, безпечного для життя і здоров'я людини довкілля та санітарно-епідемічне благополуччя населення.

Основи законодавства України про охорону здоров'я, закони України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», «Про якість і безпеку харчових продуктів і продовольчої сировини» – основні нормативно-правові акти, що регулюють питання санітарної безпеки населення. Природно-техногенна безпека. Надзвичайні ситуації техногенного, природного і медико-біологічного характеру.

Тема 9. Юридична відповідальність за екологічні правопорушення

Поняття і підстави юридичної відповідальності в екологічній сфері. Соціально-правова характеристика екологічних правовідносин. Поняття і види екологічних правопорушень.

Кримінальна відповідальність за екологічні злочини. Особливості адміністративної відповідальності за екологічні правопорушення. Дисциплінарна відповідальність за порушення екологічних вимог у сфері виробництва. Цивільно-правова відповідальність і відшкодування шкоди, завданої порушенням екологічного законодавства.

Відшкодування шкоди, заподіяної порушенням екологічного законодавства. Специфіка відшкодування збитків, заподіяних правомірними діями. Форми соціальної профілактики екологічних правопорушень і злочинів.

Розділ 2.

Особлива частина екологічного права

Тема 10. Еколого-правовий режим землекористування

Предмет, методи та система земельного права. Земельні правовідносини: поняття і види. Підстави виникнення та припинення земельних правовідносин: суб'єкти, об'єкти, зміст.

Право власності на землю. Підстави виникнення права власності на землю. Підстави припинення права власності на землю.

Поняття, форми та види права землекористування. Підстави виникнення, зміни і припинення права землекористування. Особливості земельних орендних правовідносин. Договір оренди як підстава виникнення земельних правовідносин. Права та обов'язків орендодавців та орендарів земельних правовідносин. Підстави припинення земельних орендних правовідносин.

Особливості управління в галузі використання, відновлення та охорони земель. Функції управління в галузі використання, відновлення та охорони земель.

Форми і методи охорони земель. Зміст правової охорони земель. Правове забезпечення відшкодування збитків власникам і користувачам земель та втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва при вилученні

земель для державних і громадських потреб. Земельно-правова охорона земель. Відшкодування шкоди, заподіяної порушенням земельного законодавства. Земельні правопорушення як підстави адміністративної і кримінальної відповідальності.

Тема 11. Еколого-правовий режим використання та охорони надр

Надра як об'єкт правового регулювання, використання та охорони. Особливості правового режиму надр. Фонд надр. Законодавство про надра.

Предмет, принципи і система гірничого права. Гірниче право як галузь права, науки та навчальна дисципліна.

Право власності на надра. Суб'єкти та об'єкти права власності на надра. Зміст права власності на надра. Правові форми і методи захисту права власності на надра.

Право користування надрами та його види. Правове регулювання геологічного вивчення надр. Суб'єкти, об'єкти та зміст права користування надрами.

Особливості управління в галузі використання та охорони надр. Правові форми розподілу і перерозподілу надр. Правові засади ведення кадастру родовищ корисних копалин. Правові форми контролю за додержанням законодавства у галузі використання та охорони надр. Геологічний контроль та гірничий нагляд: поняття та характеристика. Особливості розгляду спорів у галузі використання та охорони надр.

Правова охорона надр. Особливості відшкодування шкоди, заподіяної порушенням законодавства про надра. Специфіка правової охорони надр континентального шельфу і мінеральних ресурсів виключної морської економічної зони.

Порушення законодавства про надра як підстави адміністративної і кримінальної відповідальності.

Тема 12. Еколого-правовий режим використання та охорони лісів й рослинного світу

Ліс як об'єкт правового регулювання використання, відтворення та охорони. Лісовий фонд України. Лісові ресурси. Корисні властивості лісів. Групи лісів.

Поняття, предмет, принципи і система лісового права. Лісове законодавство. Співвідношення лісового, природноресурсового та екологічного права. Лісові правовідносини: поняття та види. Підстави виникнення, зміни і припинення лісових правовідносин. Суб'єкти, об'єкти, зміст лісових правовідносин. Захист прав суб'єктів лісових правовідносин.

Право власності на ліси. Особливості суб'єктного та об'єктного складу права власності на ліси. Захист права власності на ліси.

Право лісокористування та його види. Правове регулювання заготівлі деревини, живиці, другорядних лісових матеріалів. Право побічного лісокористування. Особливості реалізації права культурно-оздоровчого, рекреаційного, спортивного, туристичного та науково-дослідного лісокористування. Особливості управління в галузі використання, відтворення та охорони лісів. Функції управління в галузі використання, відтворення та охорони лісів. Правові форми розподілу і перерозподілу лісів. Правове регулювання лісовпорядкування. Правові засади державного обліку лісового

фонду і ведення лісового кадастру. Контроль за використанням, відтворенням, захистом та охороною лісів. Вирішення спорів у галузі використання, відтворення, захисту та охорони лісів.

Економічне стимулювання використання, відтворення, захисту та охорони лісів. Правові форми відтворення лісів.

Правове забезпечення охорони та захисту лісів. Зміст правової охорони лісів. Майнова відповідальність за шкоду, заподіяну порушенням лісового законодавства. Майнова відповідальність за порушення відпуску деревини на пні. Особливості майнової (таксової) відповідальності за шкоду, заподіяну видам рослин (лісових), занесених до Червоної книги України. Порушення лісового законодавства як підстави адміністративної і кримінальної відповідальності.

Тема 13. Еколого-правовий режим використання та охорони тваринного світу

Тваринний світ як об'єкт правового регулювання використання, відтворення та охорони. Об'єкти тваринного світу.

Поняття, предмет, принципи і система фауністичного права. Співвідношення фауністичного, природноресурсового та екологічного права. Законодавство про тваринний світ. Фауністичні правовідносини: поняття, види, підстави виникнення та припинення. Суб'єкти, об'єкти, зміст фауністичних правовідносин.

Право власності на тваринний світ. Форми права власності на тваринний світ. Суб'єкти та об'єкти права власності на тваринний світ. Повноваження власників тваринного світу. Правові форми набуття у власність тваринного світу.

Право використання тваринного світу, його форми та види. Правове регулювання мисливства та рибальства. Особливості права використання тваринного світу у наукових, культурно-освітніх, виховних та естетичних цілях.

Правові засади добування диких тварин з метою утримання і розведення у неволі чи напівневільних умовах. Правове регулювання використання корисних властивостей життєдіяльності тварин та з метою отримання продуктів їх життєдіяльності. Зміст права використання тваринного світу. Підстави та умови припинення права використання тваринного світу.

Особливості управління в галузі використання, відтворення та охорони тваринного світу. Правові засади здійснення моніторингу і контролю за додержанням законодавства про тваринний світ. Державний облік ведення кадастру тваринного світу, Червоної книги України. Правові форми розподілу і перерозподілу тваринного світу. Моніторинг і контроль у галузі використання, відтворення та охорони тваринного світу.

Правове забезпечення охорони тваринного світу. Зміст правової охорони тваринного світу. Правові форми охорони тваринного світу. Особливості майнової (таксової) відповідальності за шкоду, заподіяну знищенням і незаконним добуванням диких звірів і птахів, не занесених до Червоної книги.

Майнова (таксова) відповідальність за збитки, заподіяні незаконним добуванням і знищенням цінних видів риб, водних безхребетних, живих організмів «сидячих» видів, що є природним багатством континентального

шельфу, живих організмів виключної (морської) економічної зони і анадромних видів риби.

Особливості майнової (таксової) відповідальності за шкоду, заподіяну видам тварин, занесеним до Червоної книги України. Порушення законодавства у галузі використання, відтворення та охорони тваринного світу як підстави адміністративної і кримінальної відповідальності.

Тема 14. Еколого-правовий режим використання та охорони водних ресурсів

Води як об'єкти правового регулювання використання, відновлення та охорони. Склад водного фонду. Юридична класифікація водних об'єктів.

Поняття, предмет і система водного права. Місце водного права в системі природноресурсового та екологічного права. Водне законодавство.

Право власності на води. Суб'єкти, об'єкти, підстави виникнення, зміни і припинення права власності на води. Форми і методи захисту права власності на води.

Поняття та види права водокористування. Підстави виникнення, зміни і припинення права водокористування. Суб'єкти, об'єкти, зміст права водокористування. Особливості водних орендних відносин. Договір оренди водних об'єктів і сфер, його застосування. Права та обов'язки суб'єктів водних орендних правовідносин.

Особливості управління в галузі використання, відновлення та охорони вод. Правові форми планування використання, відновлення та охорони вод. Облік і ведення державного водного кадастру. Правове забезпечення розподілу і перерозподілу вод. Контроль за додержанням законодавства в галузі використання, відновлення та охорони вод. Розгляд спорів у галузі права водокористування.

Правова охорона вод. Правові форми охорони вод. Правові заходи охорони вод. Особливості правової охорони вод малих річок, внутрішніх водойм. Гарантії правової охорони вод від забруднення і виснаження. Відшкодування збитків, заподіяних проведенням водогосподарських заходів, припиненням або зміною умов водокористування. Майнова відповідальність за шкоду, заподіяну порушенням водного законодавства. Водні правопорушення як підстави адміністративної і кримінальної відповідальності.

Тема 15. Еколого - правовий режим охорони і використання атмосферного повітря

Атмосферне повітря як об'єкт правового регулювання охорони і використання. Концепція охорони та використання атмосферного повітря як загальної спадщини людства.

Проблеми становлення і розвитку атмосфероохоронного права. Законодавство про охорону атмосферного повітря. Співвідношення природноресурсового, природоохоронного та екологічного права.

Атмосфероохоронні правовідносини: поняття, види, підстави виникнення, зміст та припинення. Суб'єктний, об'єктний склад та зміст атмосфероохоронних правовідносин.

Правова охорона атмосферного повітря. Зміст правової охорони атмосферного повітря. Правові форми охорони атмосферного повітря.

Правове регулювання використання атмосферного повітря. Суб'єкти, об'єкти та зміст права використання атмосферного повітря як сировини основного виробничого призначення.

Економіко-правові заходи щодо забезпечення ефективного використання та охорони атмосферного повітря.

Особливості управління в галузі охорони і використання атмосферного повітря. Стандартизація і нормування в галузі охорони і використання атмосферного повітря. Нормативи в галузі охорони атмосферного повітря. Державний облік у галузі охорони атмосферного повітря. Моніторинг у галузі охорони атмосферного повітря.

Порушення у галузі охорони атмосферного повітря як підстави юридичної відповідальності. Особливості майнової відповідальності за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону атмосферного повітря. Особливості правопорушень у галузі охорони атмосферного повітря як підстави адміністративної і кримінальної відповідальності.

Тема 16. Правова охорона природно-заповідного фонду.

Поняття правового режиму природно-заповідного фонду. Склад і класифікація територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Правові засоби збереження природно-заповідного фонду.

Законодавство про природно-заповідний фонд. Проблеми становлення та розвитку природно-заповідного права. Співвідношення природно-заповідного, природоохоронного та екологічного права.

Поняття і види правовідносин у галузі природно-заповідної охорони. Об'єкти природно-заповідних правовідносин. Зміст правовідносин у галузі природно-заповідної охорони. Підстави виникнення, зміни та припинення природно-заповідних правовідносин.

Форми права власності на території та об'єкти природно-заповідного фонду. Суб'єктний та об'єктний склад права власності на об'єкти природно-заповідного фонду. Зміст та підстави виникнення і припинення права власності на території та об'єкти природно-заповідного фонду.

Правові форми та види використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Правовий режим природного заповідника. Правовий режим біосферного заповідника. Особливості правового режиму національного природного парку. Правовий режим регіональних ландшафтних парків. Правовий режим заказників. Особливості правових режимів пам'яток природи і заповідних урочищ. Правовий режим зоологічного парку. Особливості правового режиму парку – пам'ятки садово-паркового мистецтва. Правовий режим охоронних зон природно-заповідного фонду.

Особливості управління в галузі охорони і використання природно-заповідного фонду. Функції управління в галузі охорони і використання природно-заповідного фонду. Організація створення і оголошення територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Контроль за додержанням правового режиму територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Тема 17. Правова охорона і використання курортних, лікувально-оздоровчих та рекреаційних зон

Поняття правового режиму охорони і використання курортних та лікувально-оздоровчих зон. Реалізація права громадян на охорону здоров'я шляхом використання природних властивостей курортних та лікувально-оздоровчих зон. Законодавство про охорону і використання курортних та лікувально-оздоровчих зон. Проблеми формування курортного права.

Юридична класифікація курортних та лікувально-оздоровчих зон. Юридичні критерії зонування курортів та лікувально-оздоровчих зон. Правова охорона курортів та лікувально-оздоровчих зон. Зміст правової охорони курортів та лікувально-оздоровчих зон.

Особливості правового режиму округів санітарної охорони курортів та лікувально-оздоровчих зон. Особливості правовідносин у галузі охорони курортних та лікувально-оздоровчих зон. Суб'єктний та об'єктний склад правовідносин у галузі охорони курортних та лікувально-оздоровчих зон. Зміст, підстави виникнення, зміни та припинення правовідносин у галузі охорони курортних та лікувально-оздоровчих зон.

Порушення правового режиму курортів та лікувально-оздоровчих зон як підстави юридичної відповідальності. Проблеми майнової відповідальності за шкоду, заподіяну територіям природним об'єктам курортів та лікувально-оздоровчих зон. Проблеми адміністративної і кримінально-правової охорони курортів та лікувально-оздоровчих зон.

Поняття і зміст правового режиму охорони і використання рекреаційних зон. Правові форми використання рекреаційних зон для задоволення екологічних інтересів громадян. Проблеми права громадян на використання природних корисних властивостей рекреаційних зон.

Законодавство про охорону і використання рекреаційних зон (рекреаційне законодавство). Проблеми кодифікації рекреаційного законодавства. Особливості правовідносин у галузі екологічного права. Суб'єкти та об'єкти правовідносин у галузі охорони і використання рекреаційних зон. Особливості правових режимів рекреаційних зон.

Юридичні форми використання та охорони рекреаційних зон. Механізм правової охорони рекреаційних зон. Особливості управління в галузі охорони і використання рекреаційних зон. Порядок створення рекреаційних зон.

Проблеми систематизації порушень рекреаційного законодавства та встановлення юридичної відповідальності.

Тема 18. Правова охорона та використання континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони.

Континентальний шельф як елемент навколишнього природного середовища і об'єкт правової охорони. Законодавство про континентальний шельф. Місце законодавства про континентальний шельф у системі екологічного законодавства. Правовідносини щодо охорони і використання багатств континентального шельфу. Особливості реалізації правовідносин щодо охорони і використання природних багатств континентального шельфу.

Право власності на природні багатства континентального шельфу. Суб'єктний та об'єктний склад права власності на природні багатства континентального шельфу. Зміст, підстави виникнення, зміни та припинення права власності на природні багатства континентального шельфу.

Правове регулювання використання природних багатств континентального шельфу.

Особливості управління в галузі охорони і використання природних багатств континентального шельфу. Функції управління в галузі охорони і використання природних багатств континентального шельфу. Реєстрація робіт по дослідженню, розробці природних багатств континентального шельфу. Державний нагляд та контроль у галузі охорони і використання континентального шельфу.

Правова охорона континентального шельфу. Органи державної охорони континентального шельфу. Порушення законодавства про континентальний шельф як підстави юридичної відповідальності.

Особливості майнової, адміністративної та кримінальної відповідальності за порушення законодавства про континентальний шельф.

Виключна (морська) економічна зона як складова навколишнього природного середовища і об'єкт правової охорони. Законодавство про виключну (морську) економічну зону та його місце в системі екологічного законодавства. Правовідносини у галузі охорони і використання виключної (морської) економічної зони. Особливості суб'єктного, об'єктного складу та змісту правовідносин у галузі охорони і використання виключної (морської) економічної зони. Підстави виникнення і припинення правовідносин у галузі охорони і використання виключної (морської) економічної зони.

Суверенні права і юрисдикція держави щодо охорони і використання виключної (морської) економічної зони. Правове регулювання наукових досліджень у виключній (морській) економічній зоні.

Правові форми використання і збереження природних ресурсів виключної (морської) економічної зони. Правові заходи щодо захисту і збереження морського середовища у виключній (морській) економічній зоні.

Особливості управління в галузі охорони і використання виключної (морської) економічної зони. Реєстрація видів діяльності у виключній (морській) економічній зоні. Державний нагляд за додержанням правового режиму виключної (морської) економічної зони.

Правова охорона виключної (морської) економічної зони. Органи державної охорони виключної (морської) економічної зони. Зміст правової охорони виключної (морської) економічної зони.

Правопорушення в галузі охорони і використання виключної (морської) економічної зони як підстави юридичної відповідальності. Особливості майнової, адміністративної відповідальності за порушення правового режиму виключної (морської) економічної зони. Проблеми криміналізації порушень режиму виключної (морської) економічної зони.

Тема 19. Правовий режим зон надзвичайних екологічних ситуацій та територій, забруднених внаслідок Чорнобильської катастрофи

Поняття правового режиму надзвичайних екологічних ситуацій. Юридичні ознаки надзвичайних екологічних ситуацій. Законодавство про зони надзвичайних екологічних ситуацій та його місце в системі екологічного законодавства.

Правовий режим зон екологічної катастрофи. Правовий режим зон підвищеної екологічної безпеки. Проблеми правового режиму інших зон

надзвичайних екологічних ситуацій. Проблеми визначення правового режиму зони екологічної біди.

Особливості правового режиму зон, встановлених на радіоактивно забруднених територіях. Класифікація правових режимів території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи. Правовий режим зони відчуження. Правовий режим зони безумовного (обов'язкового) відселення. Правовий режим зони гарантованого добровільного відселення. Правовий режим зони посиленого радіологічного контролю.

Особливості управління в зонах надзвичайних екологічних ситуацій. Організація і координація заходів щодо реабілітації природного стану забруднених територій. Інформування про екологічний стан у зонах надзвичайних екологічних ситуацій.

Правовий захист екологічних та інших соціальних прав громадян, потерпілих від надзвичайних екологічних ситуацій. Гарантії захисту екологічних та інших соціальних прав громадян, потерпілих від надзвичайних екологічних ситуацій.

Правові методи забезпечення додержання режимів зон надзвичайних ситуацій та захисту потерпілих громадян.

Тема 20. Міжнародне екологічне право.

Поняття та основні юридичні ознаки міжнародного екологічного права. Правові засади міжнародного екологічного права та їх види. Співвідношення міжнародного екологічного права та права навколишнього середовища. Проблеми теорії міжнародного екологічного права.

Джерела міжнародного екологічного права. Міжнародні договори, концепції, угоди. Юридична природа міжнародних протоколів та інших документів. Всесвітня Хартія охорони природи. Всесвітня стратегія охорони природи. Порядок денний на XXI століття – Програма, прийнята Конференцією ООН з навколишнього середовища і розвитку (КСОНОСР).

Принципи міжнародного екологічного права. Співвідношення основних і спеціальних принципів міжнародного екологічного права. Проблеми забезпечення екологічної безпеки в системі принципів екологічного права.

Об'єкти міжнародного екологічного права та їх класифікація. Диференційовані, комплексні та інтегровані об'єкти екологічного права.

Проблеми формування і створення міжнародно-правового механізму реалізації і захисту суб'єктивних екологічних прав громадян. Відтворення новацій екологічних прав національних систем у міжнародних екологічних правах людини.

Еколого-правові засади міжнародної проблеми розробки забезпечення глобальної екологічної безпеки. Міжнародно-правове стимулювання забезпечення внутрішньої екологічної безпеки.

Міжнародно-правова відповідальність як засіб реалізації міжнародного екологічного права. Поняття, зміст і види відповідальності за порушення міжнародно-правових норм у галузі екології. Механізм реалізації міжнародно-правової відповідальності у галузі екології.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд.	СРС		л	п	лаб.	інд.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1.												
Загальна частина екологічного права												
Тема 1. Екологічне право України – комплексна галузь права: загальна характеристика	3	1				2	5	1				4
Тема 2. Джерела екологічного права України. Розвиток екологічного законодавства.	3	1				2	5	1				4
Тема 3. Екологічні права та обов'язки особи в Україні	4		2			2	4					4
Тема 4. Право власності на природні ресурси.	5	2				3	4		1			3
Тема 5. Право природокористування	4	2				2	4		1			3
Тема 6. Державне управління в галузі охорони навколишнього природного середовища	5		2			3	4					4
Тема 7. Економіко-правовий механізм в галузі екології в Україні	5		2			3	4					4
Тема 8. Правове забезпечення екологічної безпеки	4		2			2	4					4
Тема 9. Юридична	5	2	-			3	5					5

відповідальність за екологічні правопорушення												
Разом за розділом 1	38	8	8			22	51	2	2			47
Розділ 2.												
Особлива частина екологічного права												
Тема 10. Еколого-правовий режим землекористування	5	2				3	5					5
Тема 11. Еколого-правовий режим використання та охорони надр	5		2			3	5					5
Тема 12. Еколого-правовий режим використання та охорони лісів й рослинного світу	5	2				3	5					5
Тема 13. Еколого-правовий режим використання та охорони тваринного світу	5		2			3	5	2				3
Тема 14. Еколого-правовий режим використання та охорони водних ресурсів	4	2				2	4					4
Тема 15. Еколого-правовий режим охорони і використання атмосферного повітря	5		2			3	4					4
Тема 16. Правова охорона природно-заповідного фонду.	4	2				2	4					4
Тема 17. Правова охорона і використання курортних, лікувально-оздоровчих та рекреаційних зон	5	2				3	4					4
Тема 18. Правова охорона та	3					3	5					5

використання континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони.											
Тема 19. Правовий режим зон надзвичайних екологічних ситуацій та територій, забруднених внаслідок Чорнобильської катастрофи	5	2				3	5				5
Тема 20. Міжнародне екологічне право.	6		2			4	5				5
Разом за розділом 2	52	12	8			32	69	2			49
Усього годин	90	20	16			54	90	4	2		84
ІНДЗ											
ІНДЗ	-	-				-	-	-			-
Усього годин											

5. Теми семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1.	Екологічні права та обов'язки особи в Україні	2	
2.	Державне управління в галузі охорони навколишнього природного середовища	2	
3.	Право власності на природні ресурси.	-	1
4.	Право природокористування	-	1
5.	Економіко-правовий механізм в галузі екології в Україні	2	
6.	Правове забезпечення екологічної безпеки	2	
7.	Еколого-правовий режим використання та охорони надр	2	
8.	Еколого-правовий режим використання та охорони тваринного світу	2	
9.	Еколого-правовий режим охорони і використання атмосферного повітря	2	
10.	Міжнародне екологічне право.	2	
	Разом	16	2

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Не передбачено	

7. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1.	Тема 1. Екологічне право України – комплексна галузь права: загальна характеристика	2	4
2.	Тема 2. Джерела екологічного права України. Розвиток екологічного законодавства.	2	4
3.	Тема 3. Екологічні права та обов'язки особи в Україні	2	4
4.	Тема 4. Право власності на природні ресурси.	3	3
5.	Тема 5. Право природокористування	2	3
6.	Тема 6. Державне управління в галузі охорони навколишнього природного середовища	3	4
7.	Тема 7. Економіко-правовий механізм в галузі екології в Україні	3	4
8.	Тема 8. Правове забезпечення екологічної безпеки	2	4
9.	Тема 9. Юридична відповідальність за екологічні правопорушення	3	5
10.	Тема 10. Еколого-правовий режим землекористування	3	5
11.	Тема 11. Еколого-правовий режим використання та охорони надр	3	5
12.	Тема 12. Еколого-правовий режим використання та охорони лісів й рослинного світу	3	5
13.	Тема 13. Еколого-правовий режим використання та охорони тваринного світу	3	3
14.	Тема 14. Еколого-правовий режим використання та охорони водних ресурсів	2	4
15.	Тема 15. Еколого-правовий режим охорони і використання атмосферного повітря	3	4
16.	Тема 16. Правова охорона природно-заповідного фонду.	2	4
17.	Тема 17. Правова охорона і використання курортних, лікувально-оздоровчих та рекреаційних зон	3	4
18.	Тема 18. Правова охорона та використання континентального шельфу і виключної	3	5

	(морської) економічної зони.		
19.	Тема 19. Правовий режим зон надзвичайних екологічних ситуацій та територій, забруднених внаслідок Чорнобильської катастрофи	3	5
20.5	Тема 20. Міжнародне екологічне право.	4	5
	Разом	54	84

8. Індивідуальні завдання

Не передбачено

9. Методи навчання

Основні форми навчального процесу при вивченні дисципліни «Екологічне право»:

навчальні заняття, самостійна робота студентів, робота в науковій бібліотеці ЦДПУ імені В. Винниченка та мережі Інтернет, контрольні заходи.

Види навчальної роботи студентів:

- лекція;
- семінарське заняття;
- консультація;
- екзамен.

У процесі вивчення дисципліни «Екологічне право» застосовуються наступні методи навчання:

За типом пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемного викладу, дослідницький, аналітичний, індуктивний, дедуктивний

За основними етапами процесу: формування знань, формування умінь і навичок, застосування знань, узагальнення, закріплення, перевірка.

За системним підходом: стимулювання та мотивація, контроль та самоконтроль.

За джерелами знань: словесні (розповідь, пояснення, лекція) і наочні (демонстрація, ілюстрація).

За рівнем самостійної розумової діяльності: проблемний, частково-пошуковий, дослідницький, метод проблемного викладання.

10. Методи контролю

Оцінювання якості знань студентів здійснюється шляхом поточного, періодичного (тематичного), підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

Поточний контроль

Поточний контроль – це оцінювання навчальних досягнень студента (рівень теоретичних знань та практичні навички з тем, включених до розділів) під час проведення аудиторних занять, організації самостійної роботи, на консультаціях (під час відпрацювання пропущених занять чи за бажанням підвищити попереднє оцінювання) та активності студента на занятті.

Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів на семінарських заняттях, експрес-контролю, контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом тощо.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- виступ з основного питання;
- усна доповідь;
- доповнення, запитання до того, хто відповідає;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття;
- аналіз джерельної та монографічної літератури;
- письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи, реферати тощо);
- самостійне опрацювання тем;
- підготовка тез, конспектів навчальних або наукових текстів;
- систематичність роботи на семінарських заняттях, активність під час

обговорення питань.

Критеріями оцінки є:

усні відповіді:

- повнота розкриття питання;
- логіка викладання, культура мови;
- емоційність та переконаність;
- використання основної та додаткової літератури;
- аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки;

виконання письмових завдань:

- повнота розкриття питання;
- цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки;
- акуратність оформлення письмової роботи.

**Критерії оцінювання студентів на семінарському занятті з курсу
«Екологічне право»**

Максимальний бал за виступ з питань певної теми розділів на **семінарському занятті – 5 балів:**

5 б. ставиться, коли студент повністю засвоїв теоретичний матеріал, логічно викладає його, пов'язуючи з вивченим раніше, бачить міжпредметні зв'язки, наводить аргументи, робить посилання на літературу. Обов'язковим є ознайомлення з додатковою літературою, її опрацювання і використання під час розкриття питання. Студент робить висновки, висловлює гіпотези, дискутує.

4 б. ставиться, коли студент засвоїв теоретичний матеріал, вільно викладає його, наводить приклади, однак є незначні неточності у викладі теоретичного матеріалу.

3 б. ставиться, коли студент засвоїв теоретичний матеріал, вільно викладає його, наводить приклади, однак є незначні проблеми з усвідомленням системних зв'язків, коментарем теоретичного матеріалу. Не завжди дотримується логіки викладу, припускається незначних помилок чи неточностей.

2 б. ставиться, коли студент засвоїв теоретичний матеріал, з труднощами викладає його. Не завжди дотримується логіки викладу, припускається помилок чи неточностей.

1 б. ставиться студентові, який засвоїв матеріал на рівні переказування, відтворює вивчене не завжди логічно, не послідовно, припускається значних помилок.

До **2-х балів** ставиться студентові, який робить вдалі доповнення протягом семінарських занять з певної теми розділу, виправляє неточності, однак при цьому індивідуально не виступає з окремих питань;

1 бал одержує студент, який старанно працював упродовж заняття, виконував вправи, залучався до колективних обговорень тощо.

Якщо студент жодного разу не відповідав на семінарських заняттях, матиме за відповідний поточний контроль **0 балів**.

Критерії оцінювання студентів, які виконують завдання самостійної роботи з курсу «Екологічне право»

До 8-х балів студент може отримати за виконані завдання самостійної роботи, з них **5 б.** – за написання реферату, **3 б.** за виконання практичного завдання.

Критерії оцінювання реферату

5 б. ставиться за виконані всі вимоги до написання й захисту реферату: окреслена проблема й обґрунтована її актуальність, зроблений аналіз різних позицій на проблему й логічно викладена власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита повністю, достатній обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення;

4 б. ставиться за виконані всі формальні вимоги до написання й захисту реферату: достатній обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення. Проблема окреслена, але не достатньо обґрунтована її актуальність, зроблений неповний аналіз різних позицій на проблему й викладена власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита досить повно;

3 б. ставиться за основні вимоги до реферату і його захисту виконані, але при цьому допущені деякі помилки. Не обґрунтовано актуальність проблеми, висновки не достатньо повні. Наявні певні неточності у викладенні матеріалу. Вимоги щодо оформлення дотримано;

2 б. ставиться за виконані основні вимоги до реферату та його захисту, але при цьому допущені помилки. Зокрема, є неточності у викладі матеріалу; відсутні логічна послідовність викладу матеріалу; не достатній обсяг реферату; є недоліки в оформленні;

1 б. ставиться за недотримання вимог до реферату. Зокрема: тема розкрита лише частково; допущені фактичні помилки в змісті реферату; відсутні власні висновки;

0 б. ставиться у разі, якщо тема реферату не розкрита повністю, виявляється повне незрозуміння проблеми.

Критерії оцінювання розв'язання задач

3 б. ставиться за розв'язання задачі у повному обсязі, посилення на конкретні норми законодавчих актів, їх аналіз та застосування до визначених умов задачі; наявний обґрунтований висновок;

2 б. ставиться за розв'язання задачі з певними неточностями, використання недостатньої нормативної бази; окремі умови задачі враховані не повністю, наявний висновок;

1 б. ставиться за розв'язання задачі з нечіткими формулюваннями, використання недостатньої нормативної бази, умови задачі не проаналізовані, висновок неповний;

0 б. ставиться за розв'язання задачі з суттєвими помилками без використання нормативно-правової бази, висновок відсутній.

Періодичний (тематичний) контроль

Періодичний (тематичний) контроль може проводитися після вивчення розділу курсу. Тривалість виконання відповідних контрольних завдань не повинна перевищувати двох академічних годин.

Формою проведення такого контролю може бути комплексна письмова контрольна робота, яке передбачає письмові відповіді студентів на трьохрівневі завдання. За їх виконання студент отримує оцінку, виражену в балах, яка враховується в процесі розрахунків оцінки за розділ.

Максимальна кількість за комплексні завдання – 6 балів.

У процесі виконання контрольних завдань студент може користуватися лише тими допоміжними матеріалами, які визначені викладачем. Студентові забороняється в будь-якій формі обмінюватися інформацією з іншими студентами та користуватися матеріалами, крім дозволених. Якщо студент порушує встановлені правила, викладач може позбавити його можливості продовжувати виконання контрольних завдань, не перевіряє роботу, робить на ній відповідний запис і оцінює нулем балів. Результати перевірки контрольної роботи доводяться до відома студентів.

Підсумковий (семестровий) контроль

З дисципліни «Екологічне право» передбачена така форма семестрового контролю, як екзамен, який проводиться у кінці семестру.

Першим етапом семестрового контролю є визначення підсумкової семестрової оцінки як суми підсумкових оцінок, отриманих за результатами засвоєння всіх тем розділів.

Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів поточного, періодичного (тематичного) контролю (максимум 60 балів), яка сумується до кількості балів, які отримав студент на екзамені (максимум 40 балів).

Усім студентам, які повністю виконали навчальний план і позитивно атестовані з цієї дисципліни за КМСОНП (набрали не менше 60 % від 100 балів), сумарний результат семестрового контролю в балах та оцінка за національною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та за шкалою ECTS заноситься у Відомість обліку успішності (форма № Н-5.03), Індивідуальний навчальний план студента (форма № Н-2.02), Залікову книжку студента (форма № Н-2.03). Заповнена та оформлена відомість обліку успішності повертається у деканат у визначений термін особисто викладачем.

У випадку отримання менше 60 балів (FX в ECTS) за результатами семестрового контролю, студент обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академзаборгованості.

Розподіл балів екзаменаційного білету з курсу «Екологічне право»

Завдання в екзаменаційному білеті складаються з трьох рівнів:

I рівень (теоретичний) – десять тестових завдань та два завдання репродуктивного змісту (разом 10 балів).

II рівень (практичний) – два питання репродуктивного характеру (по 10 балів кожне, разом 20 балів)

III рівень – одне ситуативне завдання (10 балів).

При виконанні екзаменаційних завдань студент може набрати максимально 40 балів.

11. Схема нарахування балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота				Екзамен	Сума
Розділ 1	Розділ 2	Самостійна робота	Разом	Макс. –	
T1-T9	T10-T22			40	100
24	28	8	60		

T1, T2 ... T6 – теми розділів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Шкала ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно	не зараховано

12. Рекомендована література

Нормативно-правові акти

1. Водний кодекс України від 6 червня 1995р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80>.

2. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

4. Кодекс цивільного захисту України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.

5. Конституція України від 28 червня 1996 р. (зі змінами) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

6. Кримінальний кодекс України від 1 вересня 2001р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
7. Лісовий кодекс України від 21 січня 1994р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>.
8. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19. 11. 1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>.
9. Основні напрями державної політики України в галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки: Постанова Верховної Ради України від 5 березня 1998р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/188/98-%D0%B2%D1%80>.
10. Про аквакультуру: Закон України від 18 вересня 2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5293-17>.
11. Про безпечність та якість харчових продуктів : Закон України від 23 грудня 1997 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97-вр>.
12. Про виключну (морську) економічну зону України: Закон України від 16 травня 1995 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/162/95-вр>.
13. Про використання ядерної енергії та радіаційний захист: Закон України від 8 лютого 1995 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/39/95-вр>.
14. Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин: Закон України від 18 травня 2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2042-19>.
15. Про екологічний аудит : Закон України від 24 червня 2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1862-15>.
16. Про екологічну мережу України : Закон України від 24 червня 2004 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1864-15>.
17. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 22 лютого 1994 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12>.
18. Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання : Закон України від 14 січня 1998 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15/98-вр>.
19. Про захист рослин: Закон України від 14 жовтня 1998 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/180-14>.
20. Про зону надзвичайної екологічної ситуації: Закон України від 13.07.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1908-14>.
21. Про ідентифікацію та реєстрацію тварин: Закон України від 4 червня 2009 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1445-17>.
22. Про карантин рослин: Закон України від 30 червня 1993 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3348-12>.
23. Про мисливське господарство та полювання: Закон України від 22. 02. 2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1478-14>.
24. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України № 280/97-ВР від 21.05.1997 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>.
25. Про молоко та молочні продукти: Закон України від 24 червня 2004 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1870-15>.

26. Про надра: Кодекс України від 27 липня 1994р URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80>.
27. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 р.: Закон України від 28 лютого 2019 р. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80.
28. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів: Закон України від 23 грудня 1997 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97-вр>.
29. Про охорону атмосферного повітря: Закон України від 16 жовтня 1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2707-12>.
30. Про охорону земель: Закон України від 19. 06. 2003р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15>.
31. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>.
32. Про охорону прав на сорти рослин: Закон України від 21 квітня 1993 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3116-12>.
33. Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23 травня 2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19>.
34. Про пестициди та агрохімікати: Закон України від 2 березня 1995 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/86/95-вр>.
35. Про питну воду та питне водопостачання : Закон України від 10 січня 2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2918-14>.
36. Про племінну справу у тваринництві: Закон України від 15 грудня 1993 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3691-12>.
37. Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною: Закон України від 7 квітня 2015 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287-19>.
38. Про правовий режим територій, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи: Закон України від 27 лютого 1991 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/791%D0%B0-12>.
39. Про природно-заповідний фонд: Закон України від 16 червня 1992 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>.
40. Про рослинний світ: Закон України від 09 квітня 1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/591-14>.
41. Про стратегічну екологічну оцінку: Закон України від 20 березня 2018 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19>.
42. Про тваринний світ: Закон України від 13 грудня 2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2894-14>.
43. Про Червону книгу України : Закон України від 07 лютого 2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3055-14>.

Основна

1. Анісімова Г. В. Екологічне право : підручник / Г. В. Анісімова, А. К. Соколова, Т. В. Григор'єва, А. П. Гетьман, С. В. Разметаєв; ред.: А. П. Гетьман; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». Х. : Право, 2013. 431 с.
2. Балюк Г. І. Екологічне право України. Конспект лекцій у схемах (Загальна і Особлива частини). Чернівці : Кондратьєв А. В., 2020. 204 с.

3. Екологічне право : навч. посіб. / кол. авт. [Резворович К. Р., Юнін О. С., Кірін Р. С. та ін.]. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2020. 318 с.
4. Екологічне право в запитаннях та відповідях ; за ред. проф. А. П. Гетьмана ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2017. 206 с.
5. Екологічне право України : навч. посіб. / Андріанова Ж. І. [та ін.] ; [за заг. ред. І. С. Тімуш]. Дніпропетровськ : Середняк Т. К., 2016. 319 с.
6. Екологічне право України] ; за ред. проф. І. І. Каракаша, д-ра юрид. наук Т. Є. Харитонової, канд. юрид. наук А. І. Черемнової ; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". Одеса : Гельветика, 2018. 383 с.
7. Екологічне право України. Особлива частина; за заг. ред. О. М. Шуміла ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. - 2-ге вид., змін. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2017. 383 с.
8. Екологічне право.- Львів : Бадікова Н. О. [вид.], 2017 .Ч. 2 : Особлива частина / [Личенко І. О. та ін.]. 2017. 230 с.
9. Екологічне право: словник термінів (українською, російською, англійською мовами) / уклад.: Г. І. Балюк, М. В. Краснова, О. А. Купрієвич; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Чернівці : Кондратьєв А. В., 2013. 331 с.
10. Екологічне право : підручник / [А. П. Гетьман та ін.] ; за ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. Нац. акад. прав. наук України А. П. Гетьмана ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2019. 551 с.
11. Екологічне право України : навч. посіб. / [Н. С. Гавриш та ін.] ; за ред. проф. І. І. Каракаша, д-ра юрид. наук Т. Є. Харитонової, канд. юрид. наук А. І. Черемнової ; Нац. ун-т "Одес. юрид. Акад. Одеса : Гельветика, 2018. 383 с.
12. Крамар Р. І. Екологічне право України : курс лекцій для студентів ден. форми навчання баз. напряму «Правознавство» освіт.-кваліфікац. рівня «бакалавр» / Р. І. Крамар; ПВНЗ «Львів. ун-т бізнесу та права». Львів : Львів. ун-т бізнесу та права, 2015. 84 с.
13. Мілімко Л. В. Екологічне право України (загальна частина) : навч. посіб. / Л. В. Мілімко, О. В. Артеменко; Укр. держ. ун-т фінансів та міжнар. торгівлі. Київ : Компринт, 2015. 284 с.
14. Молодиченко В. В. Екологічне право України : навч. посіб. / В. В. Молодиченко, В. Д. Гапотій, Н. В. Тарусова. Мелітополь : Вид. буд. ММД, 2013.
15. Ратушна Б. П. Екологічне право України : навч. посіб. / Б. П. Ратушна, А. В. Рабінович; Укоопспілка, Львів. комерц. акад. Львів, 2015. 203 с.
16. Шуміло О. М. Екологічне право України. Особлива частина : навч. посіб. для студ. ВНЗ / О. М. Шуміло, В. А. Зуєв, І. В. Бригадир, В. В. Шеховцов, В. І. Книш, І. А. Шуміло; Харк. нац. ун-т внутр. справ. К. : Центр учб. л-ри, 2013. 431 с.
17. Шуміло О. М. Екологічне право України. Особлива частина : навч. посіб. для студентів ВНЗ України / О. М. Шуміло, І. В. Бригадир, В. А. Зуєв, В. І. Книш, В. В. Шеховцов; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2014. 382 с.

Допоміжна

18. Анісімова Г. В. Інтеграція природно-правової доктрини в еколого-правову науку, доктрину, політику та законодавство: деякі аспекти. *Теорія і практика правознавства*. 2016. Вип. 1.

19. Гаврилiшин А. П. Праворозумiння предмета екологiчного права. *Юридичний вiсник. Повiтряне i космiчне право*. 2021. № 1. С. 9-15.
20. Гвоздик П. О. Загальновизнанi мiжнародно-правовi екологiчні принципи як складова нацiональних правових систем. *Вiсник Луганського державного унiверситету внутрiшнiх справ iменi Е. О. Дiдоренка*. 2015. Вип. 2. С. 202-210.
21. Гвоздик П. О. Пiдзаконнi нормативно-правовi акти як джерела екологiчного права. *Бюлетень Мiнiстерства юстицiї України*. 2012. № 11. С.31-37.
22. Гетьман А. П. Екологiчне право: роздуми про його витоки та перспективи розвитку. *Проблеми законностi*. 2017. Вип. 137. С. 75-91.
23. Гетьман А. П. Еколого-правова полiтика: сучаснi пiдходи до формування. *Теорiя i практика правознавства*. 2021. Вип. 1. С. 39-63.
24. Делiя В. Ю. Екологiчна безпека як об'єкт правового забезпечення. *Вiсник Луганського державного унiверситету внутрiшнiх справ iменi Е. О. Дiдоренка*. 2020. Вип. 1. С. 195-203.
25. Єсауленко А. М. Державне управлiння в екологiчнiй сферi: правовий аспект. *Инвестицiї: практика та досвiд*. 2021. № 15. С. 114-119.
26. Каракаш I. Юридичнi гарантiї охорони i захисту прав на землю в Україні. *Evropsky politicky a pravni diskurz*. 2018. Vol. 5, Iss. 1. С. 230-238.
27. Качмар З. О. Води України як об'єкти права власностi. *Журнал схiдноєвропейського права*. 2018. № 57. С. 236-243.
28. Коваленко I. Поняття та правовi засади державної екологiчної полiтики i екологiчної безпеки на сучасному етапi розвитку України. *Историко-правовий часопис*. 2020. № 1. С. 42-46.
29. Колєнов О. М. Стан правового забезпечення державної екологiчної полiтики України. *Вiсник Нацiонального унiверситету цивiльного захисту України. Серiя : Державне управлiння*. 2016. Вип. 2. С. 158-164.
30. Краснова М. В. Принцип екологiзацiї нацiональної правової системи України: науково-методологiчні аспекти. *Екологiчне право України*. 2016. № 1-2. - С. 106-108.
31. Краснова М. В. Наукознавчi аспекти формування екологiчного права України. *Екологiчне право України*. 2017. № 1-2. С. 33-39.
32. Краснова М.В. Стан та перспективи розвитку вчення про об'єкти екологiчного права: науково-методологiчні аспекти. *Вiсник Київського нацiонального унiверситету iменi Тараса Шевченка. Юридичнi науки*. 2013. Вип. 2. С. 8-12.
33. Мороз Г. В. Сутнiсть правових обмежень в екологiчному правi. *Науково-iнформацiйний вiсник Iвано-Франкiвського унiверситету права iменi Короля Данила Галицького. Серiя : Право*. 2019. № 8. С. 142-150.
34. Полiщук I. В. Мiжнародно-правовi аспекти судового захисту екологiчних прав громадян. *Юридичний вiсник. Повiтряне i космiчне право*. 2019. № 4. С. 15-20.
35. Суєтнов Є. П. «Екосистемiзацiя» об'єктiв екологiчного права в контекстi впровадження та реалiзацiї екосистемного пiдходу. *Проблеми законностi*. 2020. Вип. 148. С. 132-151.

13. Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
2. Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. URL: www.library.univ.kiev.ua
3. Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія». URL: <http://www.ukma.kiev.ua/ukmalib>
4. Обласна універсальна наукова бібліотека ім. Д.І. Чижевського URL: <http://library.kr.ua/>.
5. Наукова бібліотека Центральноукраїнського державного педагогічного університету ім. В.Винниченка URL: <http://www.kspu.kr.ua/ua/probiblioteku/povunu>.
6. Сайт Верховної Ради України (законодавство). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main>
7. Сайт журналу «Право України». URL: <http://pravoua.com.ua/http://www.ligazakon.ua/>
8. Українська правнича фундація. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/REF0010079>